

S Z E M L E

Lázár Ervin

A REMETE

Hova lehetett? Három napra, minden bejelentés nélkül. Talán valami baj érte. Az is lehet, hogy a kútba ugrott.

– Jósmai Jancsi? A kútba. Ne beszéljen bolondokat!

Szotyoriné szúrósan nézett Balognéra. Ez mindig kárál, mint a varjú.

Hujber Gyula a Nagyszederfánál látta aznap délben, úgy járkált a fa alatt, kicsit előrehajolva, mintha keresne valamit a fű között. Priger András a két istálló között találkozott vele, határozott léptekkel ment a kovácműhely felé. Szabónénak föltűnt, hogy fölvette az apjától örökölt téli félkabátot, pedig, ősz ide, ősz oda, hétágra sütött a nap. Meg is kérdezte Jósmai Jancsi anyját: Talán készül a fiad valahová? Jósvainé elkerekedett szemmel nézett rá. Nem készül az sehova. Igen ám, de estére mégsem került elő. Sőt másnap sem. Mégis, hátha a kút. Hujber Gyula már neki is vetkőzött.

– Na, eresztek le, majd én megnézem.

A kútba ereszkedésből mégsem lett semmi. Katunci tanúsága miatt, aki aznap minden bizonnyal utolsónak látta Jósmai Jancsit a pusztaiak közül. Már jóval Rácpácegresen túl, a Hamarászó felé vezető földúton. Eddig azért nem beszélt róla – mert hát titok, na! Akkor is, ha senki sem látta a találkozásukat. Meg hát valójában nem is történt semmi. Arról a tompa nyomásról Katunci szívében nem tudhat senki. Talán még maga Jósmai Jancsi sem.

Elég az hozzá, hogy Katunci kint volt böngészni az uradalmi szőlőben. Ilyenkor, szüret után már nem tilos, kutakodhat ott kedvére mindenki, hátha talál a tőkéken egy elhagyott, aranyló fürtöt. Mézédés már a szőlő. Vagy talán a szerelem. A beteljesült szerelem – gondolta

keserűen Katunci. Nem tudhatja senki, hogy annál a találkozásnál bizony elfutotta a vér az arcát. Akárhányszor találkozom vele, elpirulok. A fene a pofámat. Ki volt gombolva a félkabátja, ragyogott a fehér inge. És az arca is. Akármit mond, amikor rám nézett, kitágult a pupillája. De mégsem olyan farkastekintettel nézett rám, mint minden más férfi. Vagy mégis? Én csak egypár szót akartam váltani vele. Hogy álljon meg ott egy pillanatra. Csak azt kérdeztem tőle, hová megy. De csak elfintorodott, morgott valamit, és még csak nem is lassított.

De ezt nem tudhatja senki. Most még kútban kutakodással akarják megszégyeníteni. Arra ment, ennyi. Még hogy kútba?! Ó! Ment a Hamarászó felé.

Jósvai Jancsi leereszkedett a Hamarászó bökös galagonyákkal és kökénybokrokkal benőtt menedékes oldalán. A völgy alja tarackos, sovány legelő volt, megindult benne fölfelé, a másik oldalt vizslatta, hol talál a bokrok közt vadcsapást vagy emberjárta gyalogutat, ahol könnyebben átjuthat a karistoló bokrok között. Tudta, ott a másik oldal fölött már kezdődik az erdő. Oda igyekezett. A legsűrűbb, legjárhatatlanabb erdőrészt akarta kikeresni, ahová még a gombaszédők és a cserkelő vadászok sem jutnak el. Kanyargott a fák közt, bujkált a bokrok alatt. Egy kis domboldalon talált egy tisztást. Körüljárta. Mindenütt sűrű, átjárhatatlan bozót.

Ez lesz a nekem való hely. Ledobta a fűre a félkabátot, ráült. Körülfolyta az erdő figyelő, idegen csendje. A csendet apró zajok mélyítették, madár moccant a bokron, két ág halkán egymásnak koppant. Azért jött, hogy ennek a csendnek a szerves részévé váljék. Maga elé legyintett, mintha el akarna hessenten valamit. Katunci képét akarta elhessenten. Azok az aranylószeplők a szeme alatt. Hess! A csípője íve. Na! Még egyet legyintett, összeszorította a fogát. Hiszen éppen azért jött. Olyan akart lenni, mint a csend. Könnyű és tiszta. Ült összeszorított foggal.

Azért valami szárnyék kellene. Szél meg eső ellen. Ágakat szedett, egy dorongot egy növendék fa ágasába illesztett, nekitámasztotta a többi, a tetejére száraz fűcsomókat rakott és lenyomtatta két-három vastag ággal. Összeeszkábált magának egy csőszkunyhó félét. Avarból, kiszáradt gazokból rakott magának derékaljat. Rendesen belefedkezett a munkába, mire végzett, már hosszú, hűvös árnyékok lopakodtak a fák közé.

Elégedetten lehuppant a kunyhója elé – de elégedettsége egy pillanat alatt elpárolgott. Tompa nyomást érzett odabenn. Te marha!

Hát erre nem gondoltál. Mert megszomjazott. Az evés egyszerűnek látszott. Ehet bogyót, gombát, vadkörtét. Akárhogy is, de kihúzná valahogy. De a vízre nem gondolt. Összeomlott minden. Erre az éjszakára akkor is itt marad. Ha szomjan hal is. Nyilván nem vagyok rá méltó. Azért nem gondoltam a vízre. A földre könyökölt, bámulta az avart. S ni csak, egy levelecske megmozdult a lába mellett. Megbillent, keccesen odábbcsúszott. Talán egy kígyó mozog alatta. Vagy egy egér. Megmozdult egy másik száraz levél is, billegve elindult a völgynek. Egy csillanás. Ez nem kígyó, ez nem egér. Gyorsan odatértelt a mozgó levelecskének fölé, szétkotorta az avart. Ez víz! Vékonyka kis ér szivárgott a földből, s meg-megbillentve az útjába eső levelecskéket, tétován kanyargott lefelé. De hiszen... nem kétséges. Kétmaréknyi gödröcskét kapart a felfakadó forrásnak, a víz lassacskán megtöltötte, piciny tavacskává nőtt, a fölösleg kicsurrant belőle, kis vidám erecske kanyargott lefelé. Mázsás súly a szívén. Ennek fele sem tréfa.

A múltó napokkal minden a helyére került: a hangok, a felhők, a fák hajladozása, az éjszaka, a csillagok. Jósvai Jancsi úgy érezte, szervesen beletartozik a világ szövedékébe, egy tömb lett ő meg a természet és az az egyre erősödő fény, ami kigyúlt benne. Erő gyúlt a kezébe. Ha akarna, talán a földtől is el tudna emelkedni. Ekkor hallotta meg a zajt. Valami közeledik a sűrű bokrok között.

Az elmúlt egybefolyó időben gyakran látott a tisztásán erdei állatot. Már messziről hallotta a bokrok ágainak halk zörejét, s egyszer csak kilépett a sűrűből egy szarvas vagy egy dám. Ő mozdulatlanul dermedt, az állat hosszasan bámult rá, s amikor szagot kapott vagy netán észrevette akár a szempillája mozdulását, hirtelen megugrott és hangos csörtetéssel eltűnt a bokrok között.

Ez a zaj azonban más volt, halkabb, mégis óvatlanabb. Jósvai Jancsi feszülten figyelt, rosszat sejtett. Azon tűnődött, elfusson-e, de valami különös erőtlenség odaszegezte a földhöz. Hát persze! Egy piros villanás az ágbogak közül. A teste egy pillanatra kő, aztán meg mint az olvadt érc.

– Csakhogy megvagy!

Katunci – világító fényes mosoly, sugárzó öröm – kilépett a tisztásra. Jósvai Jancsi védekezően maga elé emelte a karját, egy kukkot sem tudott kinyögni. Katunci teketória nélkül lehuppant mellé a félkabátra, és átölelte.

– Az egész pusztá téged keres. Már a kútba is le akartak menni miattad.

– Most én... – nyögött Jósvai Jancsi, és megbűvölve nézte a Katunci szeme alatt viruló szeplőket. Ilyen közlelről még sosem látta.

– Én mindennap legalább látni akarlak – mondta Katunci. – Nem tudok meglenni másképp. Nem hallod?

Dehogynem hallotta szegény. Akármennyire nem akarta hallani. Vagy akarta?

Katunci megfogta a fiú kezét és a mellére húzta. A duzzadt, kemény mellbimbó a tenyere közepén. Ráhanyatlottak a félkabátra.

Az erdő mintha viaszból lett volna, szép lassan megolvadt.

Feküdtek egymás mellett. A világ visszarendeződött eredeti állapotába, apró rezgések, koppanások. Az erdő zajai. Most már kívülről jöttek. Jósvai Jancsi bal oldalát jólesően melengette Katunci teste, a jobb oldala meg kétségbeejtően fázott. Hány éjszakát kihúzott itt a bökös széna alatt, de így sohasem fázott.

Katunci hirtelen felült.

– Hallod? Jönnek a többiek.

Fölugrott, rendezgette a ruháját, a tenyerével levergette magáról a száraz fűszálakat, és beszaladt az erdőbe. Mintha ott sem lett volna.

Valóban, halk beszédfoszlányok, avarzörgés, gyerekkiáltások. Jósvai Jancsi fölült, idegesen igazgatta a ruháját, aztán átölelte két fölhúzott térdét és mélyen lehajtotta a fejét. Belül mintha sárból lenne.

Kiértek a tisztásra. Örömteli kiáltások.

– Megvan! Tényleg itt van.

Körülfolyták.

– Jaj, Janikám, mért tetted ezt velem – sírta az anyja. Végre fölszadhadtott belőle a sírás.

– Ne ríjon, Mariska néném, láthatja, hogy semmi baja.

Hujber Gyula szakértő módra szemügyre vette a rozoga kunyhót.

– Ebben meg is fagyhattál volna.

Jósvainé bontogatni kezdte a konyharuhát. Abban hozta az ételt.

– Hát mit ettél itt, te szegénykém.

Az ám, a forrás! Biztos elapadt. Vagy széttiporták. Óvatosan oda-sandított. Nem, a forrás megvolt. Csordogált a víz rendületlenül. A kis tavacskára nem lépett rá senki.

Tüzet gyújtottak, szalonnát sütöttek. Megvan Jósvai Jancsi. Katunci is előővakodott, mintha most érkezett volna. Átszellemült mosollyal nézte a fiút. Ettek. Ittak a forrásból. A gyerekek nekihasaltak, egyenesen a maroknyi tavacskából szürcsölték a vizet.

Elmulatoztak késő délutánig, aztán fölkerelkedtek. Vitték haza a remetét. Jósvai Jancsi félálomban lépkedett köztük. Most akkor minden elveszett? Hiszen nem állta ki a próbát. Lépkedett közöttük mély kétségbeesésben, de azért ott motozott benne az érzés: milyen jó, hogy eljöttek értem. Lépkedett.

Odahaza soha senki sem kérdezte meg Jósvai Jancsit, miért ment el remetének. Szóba sem igen hozták, az egy Balogné kivételével, de csak beszéljen Balogné, amit akar, tudja mindenki, hogy hibás az esze járása. Még hogy eltörött az idő! Az esze tokja törött el. Még hogy a Nagyszederfa ezeréves. Miért nem mindjárt millió. Száz biztos megvan. De ezer?! Nincs ki annak az asszonynak a négy kereke.

Balogné azt állítja, hogy valamikor réges-régen eltörött az idő. Elszakadtak egymástól anyák, fiúk, házastársak s olyan szerelmesek, akik úgy összeillettek, mint egy törött cserépedény két darabja. Akik annyira összetartoztak, hogy nem tudtak egymás nélkül létezni. Most azért van annyi rossz házasság, mert az igazi párunk odaát maradt. A másik időben. Érted, Juliskám. Te is azért szenvedsz. Száz évvel ezelőtt ide is eljött egy páncélba öltözött férfi, megállt a Nagyszederfa alatt, és várta a kedvesét. Valamikor megbeszélhették, hogy itt találkoznak. De közben eltörött az idő. Ki tudja, milyen hosszú ideig várt, de a lány nem jött, a páncélos vitéz meghalt. Itt feküdt évekig a fa alatt, mert nem tudták eltemetni. Egészen addig, amíg ide nem vetődött egy szent ember. Csak az a szent ember tudta eltemetni.

És most, sok száz évvel később megérkezett a lány. Hiszen itt adtak egymásnak találkozt. A Nagyszederfa alatt. Nem tudta szegényke, hogy akit vár, az ott nyugszik a talpa alatt, a földben. Csak várt és várt. Sok-sok évig. Aztán meghalt. És itt feküdt a Nagyszederfa alatt. De csak sötét, holdtalan éjszakákon lehetett őt látni. Tessék megmondani, látták vagy nem látták azt a fehér foltot a Nagyszederfa alatt? Ugye, hogy mindenki látta. Csak nem volt mersze senkinek odamenni. Azaz, egyszer egy baljóslatú éjszakán Hujber Gyula nekidurálta magát.

– Maga csak ne hivatkozzon énrám – mondta dühösen Hujber Gyula.

– Megpróbálta vagy nem? Mondja ki!

– Nem mondok ki semmit, csak annyit, hogy engem hagyjon ki a meséiből.

Persze. Most tagadja. De odament egész közelre, és látta, hogy egy tündöklően szép fehér ruhás lány fekszik ott. Először azt hitte, hogy él, és megszólította, de nem kapott feleletet. Meg akarta érinti-

ni, de mintha egy tó tükrebe nyúlt volna, fodrozódni kezdett a test, s mint egy ellibbenő tükörkép, eltűnt a hullámvásban. Mert Hujber Gyula nem szent ember. Azért.

Jósvai Jancsi is látta azt a lányt. És megsajnálta. El akarta temetni. A kedvese mellé. Azért ment el remetének, hogy tiszta ember legyen. Méltó. És vegyék tudomásul, hogy el is temette. Nem sokkal azután, hogy hazahoztuk a remeteségből, egy éjszaka odament, és neki nem tűnt el a test. Jósvai Jancsi színről színre látta azt a gyönyörű lányt. Levette magáról a fehér gyolcsingét, abba takarta. Az lett a lány koporsója. Ugye, hogy nem látták rajta azóta sem azt a szép fehér gyolcsinget. Abban a kockás akciós ingében jár. Na, ugye. Mert nem akarta, hogy a lány arcába hulljon a föld. Azért.

Ásta a sírt, és egyszercsak az ásója valami keményen koppant. Annak a régi embernek a páncélján. Jósvai Jancsi gyengéden megfogta a lányt és mellé helyezte. És alig tudott kiugrani a gödörből, mert odalent, amint egymáshoz ért, sisteregve felszikkasztott a két test, fények villantak, sziporkák. Akár egy óriás csillagszóró. A két törött cserép egésze illeszkedett. Legalább így holtukban. Ne tagadják, hogy nem hallották aznap éjjel a hangot, hogy nem látták a fényt. Hiszen a rávetülő világosságban úgy lobogott a Nagyszederfa, mint egy fáklya.

Amikor elcsitult a hang is meg a fény is, Jósvai Jancsi betemette a sírt. Hogy hova lett a sírdomb. Nem volt sírdomb, mert simára egyengette. És igenis másnap reggelre benőtte a fű. Olyan zöld fű nőtt rajta, mint a smaragd. Ha akarja, most is megnézheti bárki, hogy ott egy téglalap alakú helyen más színűek a növények. Élénkebb zöldek, tessék csak megnézni.

Ez igaz, ezt magam is tanúsíthatom, ha nagyon odafigyel az ember, talál ott egy élénkebb zöld téglalapot. De hogy igaza volna Balognénak? Nem nagyon hiszem. Szerintem Jósvai Jancsi valami egészen másért ment el remetének. Meg aztán ezeréves fa sincs. Vagy mégis?

(Hítel, 2005/6.)